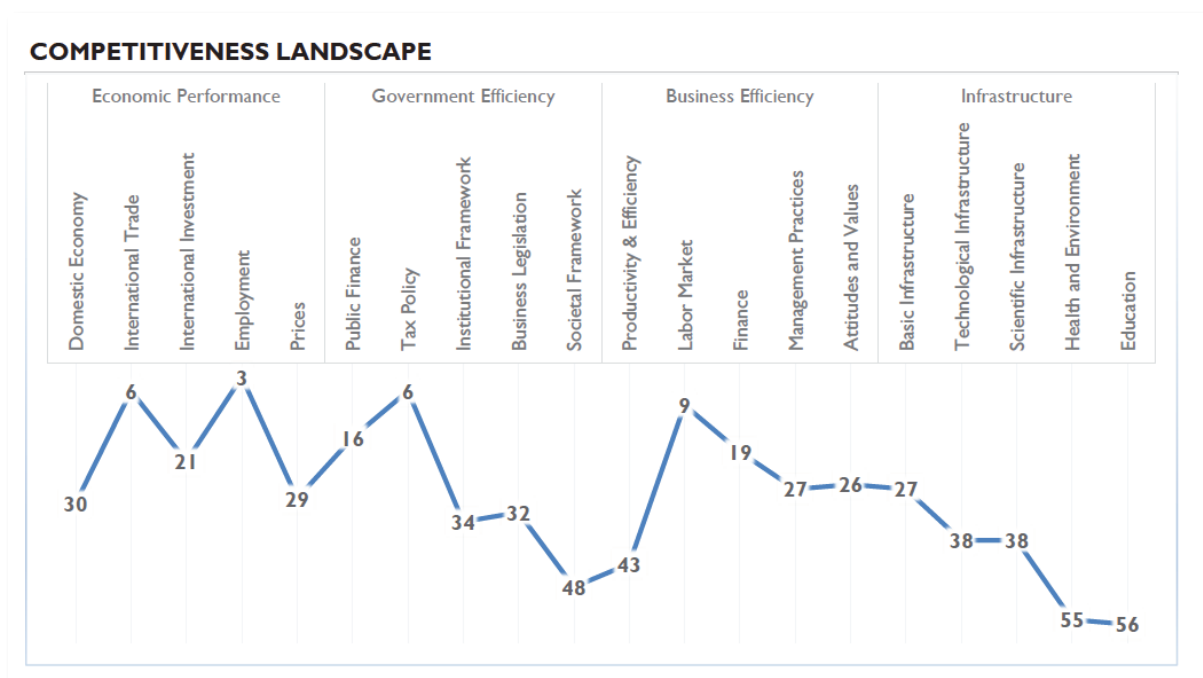

บทวิเคราะห์ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย
โดยสถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD World Competitiveness Ranking) ปี ๒๕๖๒
ในมิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

๑. ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวม

สถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development: IMD) ได้ประกาศผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของเขตเศรษฐกิจทั่วโลก (World Competitiveness Ranking) ประจำปี ๒๕๖๒ โดยประเทศไทยได้รับการจัดอันดับอยู่ในอันดับที่ ๒๕ จาก ๖๓ ประเทศ ซึ่งดีขึ้น ๕ อันดับจากผลการจัดอันดับในปี ๒๕๖๑ และเป็นอันดับที่สามของอาเซียน รองจากสิงคโปร์ ที่อยู่ในอันดับที่ ๑ และมาเลเซีย ที่อยู่ในอันดับที่ ๒๒ ในขณะที่อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ อยู่ในอันดับที่รองจากประเทศไทยโดยอยู่ในอันดับที่ ๓๒ และ ๔๖ ตามลำดับ

การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD มีเกณฑ์ชี้วัดในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันใน ๔ กลุ่มปัจจัยหลัก ประกอบด้วย (๑) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance) (๒) ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency) (๓) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ (Business Efficiency) และ (๔) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

ภาพรวมอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย โดย IMD ประจำปี ๒๕๖๒

ในภาพรวมประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงของผลการจัดอันดับในกลุ่มปัจจัยหลักในทิศทางที่ดีขึ้น โดยกลุ่มปัจจัยหลักที่ถือเป็นจุดแข็งของประเทศไทยคือ กลุ่มปัจจัยหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลการจัดอันดับในปี ๒๕๖๒ อยู่ในอันดับที่ ๘ ดีขึ้นจากปี ๒๕๖๑ ที่อยู่ในอันดับที่ ๑๐ ขณะที่กลุ่มปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาครัฐ มีการเปลี่ยนแปลงของอันดับในทิศทางที่ดีขึ้น โดยเปลี่ยนแปลงจากอันดับที่ ๒๒ ในปี ๒๕๖๑ มาอยู่ในอันดับที่ ๒๐ ในปี ๒๕๖๒

ในกลุ่มปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ ในภาพรวมผลการอันดับจัดอยู่ในเกณฑ์ดี โดยอยู่ในอันดับที่ ๒๗ แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มปัจจัยหลักดังกล่าวมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอันดับที่ลดลง

สำหรับกลุ่มปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐานนั้น ยังถือเป็นกลุ่มปัจจัยหลักที่เป็นจุดอ่อนหลักของประเทศ โดยอยู่ในอันดับที่ ๔๕ ของโลก ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงของอันดับดีขึ้น ๓ อันดับ จากปี ๒๕๖๑ แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังสามารถพัฒนาอันดับความสามารถในการแข่งขันในด้านดังกล่าวได้ต่อเนื่อง

๒. ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันในมิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

สำหรับเกณฑ์ชี้วัดในมิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมนั้น จะเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับกลุ่มปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในกลุ่มปัจจัยย่อยด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี (Technological Infrastructure) ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย ๑๙ ตัวชี้วัด นอกจากนี้ ยังมีตัวชี้วัดบางตัวภายใต้กลุ่มปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยสามารถวิเคราะห์ผลการจัดอันดับได้ ดังนี้

๒.๑ บทวิเคราะห์ตัวชี้วัดในกลุ่มปัจจัยย่อยด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี

ในภาพรวมกลุ่มปัจจัยย่อยด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี นั้น ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๓๘ จาก ๖๓ ประเทศ โดยเป็นอันดับที่สาม ของอาเซียน รองจาก สิงคโปร์ และมาเลเซีย ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง และยังสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ ถึงแม้ว่าจะเป็นอันดับที่ลดลงจากปี ๒๕๖๑ เล็กน้อย แต่เมื่อพิจารณาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอันดับในระยะ ๕ ปีที่ผ่านมา พบว่ามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น

เมื่อพิจารณาในรายตัวชี้วัดย่อยทั้ง ๑๙ ตัวชี้วัดพบว่า มีตัวชี้วัดที่มีอันดับโดดเด่น คือ ตัวชี้วัดผู้ลงทะเบียนใช้งานอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Broadband subscribers) ที่อยู่ในอันดับที่ ๔ จาก ๖๓ ประเทศ ถึงแม้ว่าจะลดลง ๑ อันดับ จากปี ๒๕๖๑ แต่อย่างไรก็ตามยังถือว่าอยู่ในระดับต้น ๆ ของโลก โดยอยู่ในอันดับที่สองของอาเซียน รองจากสิงคโปร์ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบของประเทศไทยในการปรับเปลี่ยนสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล นอกจากนี้ ยังมีตัวชี้วัดการส่งออกสินค้าทางเทคโนโลยี (High-tech exports) ที่อยู่ในอันดับที่ ๙ ของโลก โดยอยู่ในอันดับที่สามของอาเซียน รองจาก สิงคโปร์ และมาเลเซีย อันเป็นผลจากการที่ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตฮาร์ดแวร์คอมพิวเตอร์

ในขณะที่ตัวชี้วัดที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอันดับ คือ (๑) ตัวชี้วัดจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้งานอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ประจำที่ (Broadband subscribers) (๒) ตัวชี้วัดจำนวนคอมพิวเตอร์ต่อประชากร (Computer per capita) (๓) ตัวชี้วัดจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต (Internet users) และ (๔) ตัวชี้วัดการส่งออกบริการด้าน ICT (ICT service exports) ที่อยู่ในอันดับที่ ๕๘ อันดับที่ ๕๕ อันดับที่ ๕๔ และอันดับที่ ๕๐ ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการจัดอันดับของประเทศสมาชิกอาเซียนพบว่า ใน ๓ ตัวชี้วัด คือ (๑) ตัวชี้วัดจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้งานอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ประจำที่ (Broadband subscribers) (๒) ตัวชี้วัดจำนวนคอมพิวเตอร์ต่อประชากร (Computer per capita) และ (๓) ตัวชี้วัดจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต (Internet users) ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่สาม ของอาเซียน เป็นรองจาก สิงคโปร์ และมาเลเซีย ในขณะที่ตัวชี้วัดการส่งออกบริการด้าน ICT (ICT service exports) เป็นตัวชี้วัดที่ประเทศอยู่ในอันดับที่ห้าของอาเซียน ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญพิจารณาแนวทางการพัฒนาอันดับความสามารถในการแข่งขัน

ในระยะที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าภาครัฐได้เร่งดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาโครงข่ายเน็ตอินเทอร์เน็ตรวดเร็วสูงเข้าถึงทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ หรือ เน็ตประชารัฐ แต่การ ดำเนินการดังกล่าวอาจจะยังไม่สะท้อนถึงผลการจัดอันดับในปี ๒๕๖๒ ซึ่งจะขอกล่าวถึงต่อไป

นอกจากนี้ ในส่วนของการส่งออกบริการด้าน ICT นั้น เมื่อวิเคราะห์จากร้อยละของมูลค่าการ ส่งออกบริการด้าน ICT โดยเปรียบเทียบกับผลการประเมินในปี ๒๕๖๑ พบว่ามีการปรับตัวลดลงถึงร้อยละ ๒๔.๗๑ ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาแนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการไทยให้มีศักยภาพในการแข่งขัน และการส่งเสริมการตลาดระหว่างประเทศ

เมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของอันดับในรายตัวชี้วัดพบว่า ในภาพรวมตัวชี้วัดที่จัดเก็บจาก การสำรวจข้อมูลผู้ประกอบการ (Survey Data) มีการปรับตัวดีขึ้นในเกือบทุกตัวชี้วัด โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ อาทิ ตัวชี้วัดเทคโนโลยีการสื่อสารที่สามารถตอบสนองความต้องการของธุรกิจ (Communications technology) มีการปรับตัวดีขึ้นถึง ๑๔ อันดับจากปี ๒๕๖๑ ตัวชี้วัดด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ ได้รับการยอมรับโดยภาคเอกชน (Cyber security) มีการปรับตัวขึ้น ๘ อันดับจากปี ๒๕๖๑ ตัวชี้วัดการมี สภาพแวดล้อมทางกฎหมายกฎระเบียบที่สนับสนุนการพัฒนาหรือการเกิดขึ้นของเทคโนโลยี (Development of application and technology) มีการปรับตัว ๕ อันดับจากปี ๒๕๖๑ เป็นต้น ซึ่งสะท้อนถึงผลการ ดำเนินการของรัฐในการสร้างสภาพแวดล้อม (Ecosystem) ทั้งในเชิงกายภาพ (Hard Infrastructure) และ เชิงกฎหมายกฎระเบียบ (Soft Infrastructure) รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เริ่มปรากฏผล สำเร็จ และได้รับการยอมรับจากภาคธุรกิจ

ในขณะที่ตัวชี้วัดที่จัดเก็บจากข้อมูลเชิงสถิติหรือข้อมูลเชิงปริมาณ (Hard Data) ในตัวชี้วัด สำคัญ ๓ ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (๑) ตัวชี้วัดจำนวนผู้ลงทะเบียนใช้งานอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ประจำที่ (Broadband subscribers) (๒) ตัวชี้วัดจำนวนคอมพิวเตอร์ต่อประชากร (Computer per capita) และ (๓) ตัวชี้วัดจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต (Internet users) ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของอันดับจากปี ๒๕๖๑ เนื่องจาก IMD ใช้ข้อมูลฐานปี ๒๕๖๐ ในการวิเคราะห์ผลการจัดอันดับทั้ง ๓ ตัวชี้วัดดังกล่าว เช่นเดียวกับผลการจัด อันดับในปี ๒๕๖๑ จึงทำให้ผลการดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่รัฐดำเนินการ ยังไม่สะท้อนถึงผล การจัดอันดับในปี ๒๕๖๒

ในส่วนของตัวชี้วัด Internet bandwidth speed เป็นตัวชี้วัดที่มีอันดับลดลงจากปี ๒๕๖๑ ถึง ๑๕ อันดับ โดยในปี ๒๕๖๒ อยู่ในอันดับที่ ๓๕ ถึงแม้ว่าจะเป็นอันดับที่สองของอาเซียนรองจากสิงคโปร์ แต่ก็ ยังอยู่ในระดับความเร็วที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก ทั้งนี้ จากผลการจัดอันดับตัวชี้วัดดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า ความเร็วเฉลี่ยในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตซึ่งถือเป็นหนึ่งในศักยภาพในการแข่งขันที่สำคัญ ของประเทศไทยยังเป็นรองหลายประเทศ อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการดำเนินการขยายความจุของโครงข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่าง ประเทศสู่การเป็นศูนย์กลางการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Digital Hub) ที่อยู่ใน ระหว่างดำเนินการก็จะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอันดับความสามารถในการแข่งขันในตัวชี้วัดดังกล่าว

๒.๒ บทวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องในกลุ่มปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ

นอกจากตัวชี้วัดในกลุ่มปัจจัยหลักด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในปัจจัยย่อยด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทางเทคโนโลยีดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น ยังมีตัวชี้วัดซึ่งอยู่ในปัจจัยหลักด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมอีกจำนวน ๓ ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (๑) ตัวชี้วัดการใช้ งานเครื่องมือดิจิทัลและเทคโนโลยีในภาคธุรกิจ (Use of digital tools and technologies) ที่ในปี ๒๕๖๒ อยู่ในอันดับที่ ๔๐ ลดลง ๑ อันดับจากปี ๒๕๖๑ และเป็นอันดับที่ห้าของอาเซียน รองจาก สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ (๒) ตัวชี้วัดการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่และการวิเคราะห์ข้อมูล (Use of big data and

analytics) อยู่ในอันดับที่ ๓๗ ลดลง ๕ อันดับจากปี ๒๕๖๑ และเป็นอันดับที่สี่ของอาเซียน รองจาก อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ (๓) ตัวชี้วัดความเข้าใจของธุรกิจในการปรับเปลี่ยนสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล (Digital transformation in companies) อยู่ในอันดับที่ ๓๐ ซึ่งไม่เปลี่ยนแปลงจากปี ๒๕๖๑ โดยอยู่ในอันดับที่สี่ของอาเซียนเป็นรองจาก สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

จากการวิเคราะห์ผลการจัดอันดับใน ๓ ตัวชี้วัดดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าในภาพรวมภาคธุรกิจของไทยเริ่มตระหนักถึงความสำคัญและยอมรับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการดำเนินธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีความจำเป็นในพัฒนาศักยภาพของภาคธุรกิจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ในกระบวนการทำงาน เพื่อการสร้างความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ

๓. ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันดังกล่าว มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาอันดับความสามารถในการแข่งขัน ในมิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

- ๓.๑ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากโครงข่ายเน็ตประชารัฐ อันเป็นหนึ่งในโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของประเทศ ทั้งในประเด็นการสร้างความตระหนักของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากโครงข่ายเน็ตประชารัฐที่เข้าถึงทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ รวมทั้งการเปิดให้เอกชนลงทุนในโครงข่าย Last mile เชื่อมต่อจากโครงข่ายเน็ตประชารัฐ
- ๓.๒ เร่งรัดการดำเนินการในการขยายความจุของโครงข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันด้านดิจิทัลของประเทศ รองรับการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก
- ๓.๓ เร่งรัดการดำเนินการในการพัฒนาทักษะ และความเชี่ยวชาญในด้านดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการไทย และการสร้างกำลังคนดิจิทัลที่มีศักยภาพสูง สอดคล้องกับความต้องการของตลาดรองรับการทำงานในภาคธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- ๓.๔ สนับสนุน และส่งเสริมการตลาดในธุรกิจบริการดิจิทัลระหว่างประเทศ สำหรับผู้ประกอบการดิจิทัลไทยที่มีศักยภาพสูง และมีความพร้อม เพื่อสนับสนุนการเปิดตลาดสู่ต่างประเทศ
- ๓.๕ ให้ความสำคัญกับการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นระบบ และสะท้อนข้อเท็จจริง โดยครอบคลุมถึงจำนวนผู้ใช้งานโครงข่ายเน็ตประชารัฐ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัลอย่างก้าวกระโดดของประเทศไทย
- ๓.๖ สื่อสารข้อมูลการดำเนินการของประเทศ และข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างการรับรู้ถึงพัฒนาการในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ต่อสาธารณะทั้งในประเทศและต่างประเทศ อันจะส่งผลถึงอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในทางอ้อม

ศูนย์พัฒนานโยบายดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรกฎาคม ๒๕๖๒

ตารางสรุปผลการจัดอันดับ IMD World Competitiveness Ranking ปี ๒๕๖๒
ในมิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ตัวชี้วัด	อันดับปัจจุบัน ปี ๒๕๖๒	การเปลี่ยนแปลงของอันดับจากปี ๒๕๖๑	การเปลี่ยนแปลงของผลคะแนนจากปี ๒๕๖๑	ประเภทของข้อมูล
กลุ่มตัวชี้วัด Technological Infrastructure	๓๘/๖๓	 ๒		ดัชนีรวม
๑. Investment in telecommunications (%)	๑๙/๖๓	 ๑	-	Hard Data
๒. Mobile Broadband subscribers	๔/๖๓	 ๑	 ๐.๗๑%	Hard Data
๓. Mobile telephone costs	๑๓/๖๓	-	 ๒.๙๙%	Hard Data
๔. Communications technology	๒๓/๖๓	 ๑๔	 ๘.๘๕%	Survey Data
๕. Computers in use	๒๕/๖๓	-	-	Hard Data
๖. Computers per capita	๕๕/๖๓	-	-	Hard Data
๗. Internet users	๕๔/๖๓	-	-	Hard Data
๘. Broadband subscribers	๕๘/๖๓	-	 ๑๒.๓๘%	Hard Data
๙. Internet bandwidth speed	๓๕/๖๓	 ๑๕	 ๖.๘๘%	Hard Data
๑๐. Digital/Technological skills	๔๙/๖๓	 ๓	 ๕.๓๐%	Survey Data
๑๑. Qualified engineers	๓๔/๖๓	 ๖	 ๕.๗๙%	Survey Data
๑๒. Public-private partnership	๒๐/๖๓	 ๖	 ๑๒.๑๔%	Survey Data
๑๓. Development and application of technology	๓๔/๖๓	 ๕	 ๔.๑๓%	Survey Data
๑๔. Funding for technological development	๒๙/๖๓	 ๕	 ๔.๘๗%	Survey Data
๑๕. High-tech exports (\$)	๑๔/๖๓	 ๑	-	Hard Data
๑๖. High-tech exports (%)	๙/๖๓	 ๔	 ๐.๓๓%	Hard Data
๑๗. ICT service exports	๕๐/๖๓	 ๔	 ๒๔.๗๑%	Hard Data
๑๘. Cyber security	๓๐/๖๓	 ๘	 ๙.๒๓%	Survey Data
๑๙. Technological cooperation	๓๒/๖๓	-	-	Survey Data
ตัวชี้วัดในกลุ่ม Business Efficiency ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม				
๑. Use of digital tools and technologies	๔๐/๖๓	 ๑	 ๐.๙๑%	Survey Data
๒. Use of big data and analytics	๓๗/๖๓	 ๕	 ๐.๒๐%	Survey Data
๓. Digital transformation in companies	๓๐/๖๓	-	 ๕.๔๔%	Survey Data

หมายเหตุ

Hard Data หมายถึง ข้อมูลเชิงตัวเลข หรือข้อมูลเชิงสถิติ Survey Data หมายถึง ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็น